

**НАЦИОНАЛНА
ФИНАНСОВО-СТОПАНСКА ГИМНАЗИЯ**

КУРСОВА РАБОТА
по икономическа информатика
на Аглика Бойчева Пенова 10К₁

Тема: Физическа и икономическа география на
България

**Северозападен икономически
район**

2003/2004уч.год.

Съдържание:

<i>Граници</i>	3
<i>Полезни изкопаеми</i>	4
<i>Климат</i>	5
<i>Води</i>	5
<i>Структура на населението</i>	6
<i>Промисленост</i>	7
<i>Енергетика</i>	7
<i>Машиностроене и електроника</i>	8
<i>Химическа промишленост</i>	8
<i>Дърводобивна и дървообработваща</i>	9
<i>Текстилна и трикотажна промишленост</i>	9
<i>Хранително-вкусова промишленост</i>	10
<i>Зърнено-хлебни култури</i>	11
<i>Селско стопанство.</i>	11
<i>Транспортът</i>	12
<i>Туризм.</i>	<i>Error! Bookmark not defined.</i>

Северозападен икономически район

Фигура 1 Разделение на България на икономически райони

Граници.

Северозападният район заема територията между р. Дунав на север, билото на Стара планина — на юг, долината на р. Искър — на изток и границата ни със Сърбия

— на запад. Заема 9,5% от площта на страната.

Граничното му положение с р. Дунав и близостта му до София са дали отражение върху стопанското му развитие. В миналото той бе аграрен придатък на Софийския индустриален и консумативен район. При новите условия географското положение придобива нови измерения. Ломското пристанище се оформи като най-важното за доставка на суровини за металургичната фирма Кремиковци. Увеличават се капацитетните възможности на пристанищата на Видин, Оряхово и Козлодуй. Между Видин и Каласат работи фериботна връзка с Република Румъния. Нараства ролята на проходите, свързващи района с бивша Югославия (Белоградчишкия проход и прохода Връшка чука). Голяма е ролята на икономическата интеграция върху териториалното разположение на производителните сили в тази част на страната. При новото административно-стопанско деление на страната (1987 г.) неговият териториален обхват съвпада с област Монтана, която включва 33 общини.

Природни условия и ресурси. Релефът на района е разнообразен. Подобно на Витско-Осъмския и Янтреникия обхваща част от Дунавския бряг, от Дунавската равнина, Предбалкана и северните склонове на Западна Стара планина.

Крайдунавските низини (Видинска, Ломска, Златил и др.) и прилежащата им част от Дунавската равнина обхващат 60% от територията му. Равнинният характер на релефа благоприятствува изкуственото напояване на земите с дунавски води и механизираното обработване на земите. Тук е западната част на Предбалкана (Връшка чука, Бабин нос, Белоградчишки венец, Ведерника, Веренишко бърдо, Широка планина, Пъстрината, Борованската могила, Милин камък, Веслец и др). Тя има разположение северозапад-югоизток. По южните склонове на Предбалкана има удобни площи за развитие на лозарството и овощарството. Естествените пасища благоприятствуват развитието на пасищното животновъдство.

Старопланинската част е съставена от Св. Николска, Чипровско-Берковска, Козница, Врачанска. В нея има много хубави букови гори и пасища, които са важно условие за развитие на дърводобива и животновъдството; Петроханският проход (1420 м) и проломът на Искър откриват удобни пътища от София за Лом, Видин и Враца Между Предбалкана и Стара планина долинните разширения на реките са благоприятни за развитието на земеделието.

Полезни изкопаеми. В района има ограничени количества черни въглища (при Белоградчик, Горни и Долно Озирово). Голямо стопанско значение имат медните и оловно-цинковите руди в Чипровска и Врачанска планина (мините "Медна", "Тлакалница", "Мартиново" и "Чипровци"). С ограничени запаси, но богати по съдържание на метал са железните руди при с. Мартиново. От нерудните изкопаеми стопанско значение имат запасите на варовици и мергели—суровина за циментовата промишленост и за производство на вар. Глините при с. Клисурсица се използват като суровина за производство на подова керамика, а брекчите при с. Челюстница - за производство на облицовъчни

материали. Качествен, облицовъчен варовик се добива при селата Горна и Долна. Кремена, Върбешница и Царевец (Врачанско), мрамор и гранит (Берковско). Ограничени количества нефт се добиват при с. Бърдарски геран, а природен газ — при с. Бутан и Чирен (Врачанско). При селата Кошава и Сланотрън се намират най-големите запаси на гипс в страната. Златоносен пясък се добива в р. Огоста.

Климатът е умерено-континентален. Лятото е горещо, а на много места валежите са недостатъчни. Средната януарска температура е 0°, а средната юлска — 20°C. Валежите са малко — около 600—500 мм (в Ломската и Оряховската Златни те са едва 500—550 мм). Всичко това увеличава значението на изкуственото напояване — използване на дунавски и искърски води (Видинска и венобрежка напоителни системи). В горните течения водите на реките се използват за електропроизводство (Петроханската каскада, каскадата на р. Горни Лом). През лятото преобладават северозападни влажни ветрове, а през зимата — североизточни, които причиняват измръзвания на посевите.

Водите на района все още слабо се използват едва 21%, а водните запаси на реките Лом, Огоста, Скът, Арчар, Цибрица и др. възлизат на 67 млн. квт годишно.

Все още слабо се използват водите на яз. Монтана. Предстои изграждането на нови хидрокомплекси по поречието на Огоста. Възможно е напояването на 1,5 млн.дка нови поливни площи.

Поземлените ресурси са разнообразни. Низините са покрити с плодородни алувиално-ливадни почви. Черноземите в Дунавската равнина са образувани върху лъсова основа. В Предбалкана преобладават светлосиви и тъмносиви горски почви, а в Старопланинската част — кафяви горски и планинско-ливадни почви. Почвеното богатство е добра предпоставка в съчетание с климатичните условия и повърхнината, за производство на зърнени храни, фуражи, захарно цвекло, за развитие на зеленчукопроизводството (по долините на реките), за развитие на лозарството и овощарството.

Горските ресурси са представени предимно от широколистни гори (дъб, бук, габър, липа, ясен, а над Берковица и благороден кестен).

Природните условия благоприятствуват развитието на туризма и курортното дело.

Структура на населението. Населението играе важна роля във формирането на териториално-стопанския комплекс на района. В демографския му потенциал настъпват съществени изменения, породени от политически, исторически, социални и стопански причини. В северозападния район живеят 678 хил.д., т.е. 7,6% от населението на страната, при 714 хил.д. през 1990 г. Демографските проблеми на района са твърде сложни. Районът има отрицателен естествен прираст за 1991 г. (-7,0 ‰), т.е. раждаемостта е 10,3‰, а смъртността — 17,3‰, детската смъртност е 21,9‰. Градското население съставлява 55%, средната гъстота на населението възлиза на 64 д.кв.км, т.е. по-малко от средната за страната. Много е нисък делът на населението под трудоспособна възраст — едва 19,2%, в трудоспособна възраст — 51,5% и над трудоспособна възраст — 29,3% (най-висок в страната). Районът не разполага с необходимите трудови ресурси. Има отрицателно миграционно салдо, дължащо се на бавното му икономическо и социално развитие. В териториалното разпределение на населението се наблюдават значителни различия. Така най-гъсто населени са Дунавското крайбрежие и Дунавската равнина, което се дължи на богатите и плодородни земи, на добрата транспортна мрежа, както и на развитието на промишлеността и селското стопанство. Значително по-рядко са населени зоната на Предбалкана и Стара планина. Те както в миналото, така и днес дават изселници към по-големите градове и в равнинните части на района. Във Видинския, Монтанския и Врачанския подрайони има по 11 общини, или общо 33 общини.

Характерни особености на **стопанството** на района — ръководни отрасли и специализация. В началните години след Втората световна война в района се развиват по екстензивен път селското

стопанство и добивната промишленост. По-късно с изпреварващи темпове се развиват отраслите на обработващата промишленост. В резултат на бързото развитие на производителните сили в промишлеността сега са заети 42% от активното население, а в селското стопанство — близо 40% от обществено активното население.

Промисленост. Изпълнява водещи функции в стопанския комплекс на района. Въпреки големите успехи в индустриализацията на района същият осигурява едва 7,4% от промишлената продукция и само 6,1% от националния доход на страната. В района са съсредоточени 18% от производствените мощности на енергетиката, рудодобива, химическата промишленост и шивашката промишленост на страната. През 1990 г. съотношението между отраслите от група "А" и група "Б" са 62:38. Районът се специализира в националния промишлен комплекс в производството на изделия на шивашката, химическата и каучукова промишленост — по 15% от тази на страната. В района се произвеждат 32% от електроенергията на страната, 100% от полиамидните влакна, близо 34% от електрокарите, близо 20% от памучните платове. Специализиращи отрасли за района са шивашката (12,7% от тази на страната), химическата и каучукова промишленост (11,4%), енергетиката (близо 27% от продукцията на страната).

Топливната промишленост в района има незначителни размери. Представена е от добив на черни въглища при селата Горно и Долно Озирово и на земен газ при с. Бутан и Чирен, както и на добив на нефт при с. Бърдарски геран.

Енергетиката преди години бе в начален стадий на развитие. С построяването на Петроханската каскада, каскадата при Горни Лом и ВЕЦ "Мездра" и "Чомаковци" се разреши проблемът за електроенергия. Районът внасяше електроенергия от Румъния и от Югозападния район. С изграждането на АЕЦ Козлодуй енергийните нужди на района се задоволиха и от вносител се превърна в износител на електроенергия. След влизането в

действие на втори 1000-мегаватов енергоблок към 1991 г. мощностите на АЕЦ нараснаха на 3760 мВт.

Машиностроенето и електрониката имат комплексиращо значение чрез производството на телефони, телефонна техника, електрокари, абразивни материали, фитинги, режещи инструменти и водни помпи. Машиностроенето заема над 18% в структурата на промишлената продукция на района и близо 8% от продукцията на отрасъла в страната. Електрокарното производство е застъпено в Лом (ЕТЗ "Дунав"), който има филиални предприятия в Якимово, Вълчедръм, Враца и Мездра. Електрокарният завод в Лом е свързан с акумулаторния завод и със завода за зъбни колела в Монтана. Важно място в специализацията на машиностроенето в района заема производството на водни помпи във Видин - с филиал в Димово за производство на мелиоративни машини. Селскостопански машини се ремонтират в Брусарци. Електротехническото машиностроене е застъпено в Монтана (акумулатори, магнетофони). В района комплексирани функции има производството на телефони и телефонна техника (сигнална апаратура). Център на този отрасъл е Белоградчик (80%). Останалата продукция се произвежда в някои филиали (Чупрене, Долни Лом, Грамада и др). Във Вършец се произвеждат дросели, а във Враца — медицинско оборудване. В Монтана бяха изградени заводи за електроакустика и нестандартна инструментална екипировка (регулатори, електроуреди, магнетофонни усилватели). Във Враца е застъпено производството на металорежещи инструменти, чугунени отливки, за медицинско оборудване, крикове и алуминиеви отливки се произвеждат в Оряхово, за тръбно-пространствени конструкции в Монтана.

Химическата промишленост е специализиран отрасъл за района. Осигурява 11,4% от продукцията на отрасъла в страната и 16,6% в отрасловата структура на района. Ръководно значение има тежката химическа промишленост, главно химическите комбинати във Враца и Видин. Химическият комбинат във Видин е

специализиран в производство на полиамидни влакна и автомобилни, електрокарни и тракторни гуми (1,2 млн. бр.). Химическият комбинат във Враца е специализиран в производство на синтетичен амоняк (400 хил.т), карбамид (600 хил.т) и арагон (300 хил. м³). Край Враца работи единствената в страната инсталация за биогаз. Технически каучукови изделия се произвеждат в Кула, а в Берковица работят два завода — за абразивни инструменти и за пластмасови изделия (Ком). Спирт се произвежда в Мездра. Големите количества слама и дървесни отпадъци в района се оползотворяват от завода за целулоза и хартия в Мизия.

Промишлеността за **строителни** материали е традиционен отрасъл за района (9,6% от продукцията на отрасъла в страната). При с. Бели извор се произвежда цимент. Той оползотворява мергелни варовици в близост до завода. Мраморите и варовикът, както и брекчите от с. Челюстница се обработват в Берковица. Мрамор се обработва и в Мездра. Негасена вар се произвежда при с. Черепиш, Кунино, Орешец и др.

Дърводобивната и дървообработващата промишленост заема скромна дял в продукцията на отрасъла (едва 5%). Дървообработващите заводи в района са организирани от горскопромишления комбинат Берковица. Предприятията се намират предимно в Стара планина. Дървообработването има почти същото местоположение. Предприятия има в с. Говежда (обл. Монтана), в Монтана, Берковица и Белоградчик. От мебелните предприятия най-голямо значение има това във Враца. В тясна връзка с този отрасъл е производството на целулоза (26 хил.т.) и хартия (52 хил.т). Основна суровина за завода е производството на "отпадъчна" дървесина и слама.

Текстилната и трикотажната промишленост, въпреки че осигурява 5,5% от промишлената продукция на района, е представена в големи и модерни предприятия — памукотекстилният комбинат във Враца и памукотекстилните предприятия в Мездра, Видим и Бяла Слатина. Пашкулите, произвеждани в района, се преработват във филатурата във Враца. Първична преработка на коноп се

осъществява в селищата край р. Дунав — Оряхово, а конопопреработващи предприятия работят още в Кула и Мездра.

Шивашката промишленост се развива бързо и допринася за повишаване степента на заетост на женска работна сила. Отрасълът има специализираща роля — осигурява 12,7% от продукцията на отрасъла в страната. Тя е традиционен отрасъл за района. Национална известност придоби "Пионер" Бяла Слатина за детски облекла. Мъжки ризи се произвеждат във Видин, дамски рокли, поли и блузи — в Белоградчик. Голяма част от продукцията на отрасъла се изнася в ОНД, Германия, Австрия и други страни. Чипровци се слави с производството на чипровски тип килими.

Кожаро-кожухарската и обувната промишленост е представена от кожарското предприятие при с. Митровци, област Монтана, а обувният завод в Монтана е специализиран в производство предимно на мъжки и домашни обувки.

Стъklarската и порцеланово-фаянсовата промишленост е представена във Видин, където се произвежда висококачествен костен порцелан за домакински нужди.

Хранително-вкусовата промишленост е структуроопределящ отрасъл за района. Специализацията ѝ зависи от селското стопанство. В района се произвеждат 15% от захарта и захарните изделия, над 13% от млечните произведения, близо 8% от зеленчуковите консерви, 6% от месото и месните изделия. Големи мелници работят в селища в зърнопроизводителни части от района — Бойчиновци, Лом, Бяла Слатина, Видин, Монтана, Враца. Предприятие за калибриране на царевица има в Кнежа. В комбината в Бойчиновци освен брашно се произвеждат майонеза, макарони и други тестени изделия (кус-кус, звездички и др.). Големи маслобойни предприятия има в Бойчиновци и Брусарци. Модерни консервни комбинати работят в Бойчиновци, Лом, Видин, Бяла Слатина. Месодобивната и месопреработващата промишленост е застъпена в Монтана, Враца и Видин. В Монтана работи голяма птицевъдница. Млекопреработването е съсредоточено предимно в бившите окръжни градове, както и в

град Кула. Във Видин се намира единственият в страната научно-изследователски институт по млечна промишленост. Районът се слави с висококачествени (гъмзови) вина. Главни центрове са Видин, с. Гъм-зово, с. Г. Дамяново, Враца. Плодови вина (от малини, ягоди и касис) се произвеждат в Берковица. Бира се произвежда в Лом и Мездра, захар — в Лом и цигари — във

Видин.

Селско стопанство.

Фигура 2

То изпълнява ролята на втори народностопански отрасъл. То има благоприятни почвено-климатични условия. Богатите на хумус черноземни и лъсови почви (в Златните) допринасят за развитие на зърнопроизводството. На територията на района се формира 1/10 от селскостопанската продукция на

страната и този отрасъл осигурява 25% от националния доход на района. В района се намират 26% от обработваемата земя на страната. Съотношението между растениевъдство и животновъдство е 42:58. Поливните площи възлизат на близо 27% от обработваемите земи. Важно място в селскостопанското производство заема производството на **зърнено-хлебни култури**. В района се произвеждат близо 10% от пшеницата на страната и ечемика и над 20% от царевичата. Специализиращи за района са производството на слънчоглед (16% от този на страната) и на тютюн "Виржиния". Над 12% от захарното цвекло се произвеждат в този район. Овощарството и лозарството са слабо развити — в района се произвеждат 5% от ябълките и 19% от десертното грозде на страната.

Голямото количество фуражи позволява да се развива с усилен темпове животновъдството. Тук още през 1924 г. започва

отглеждането на сименталско говедо, а в западните части на района — на кулско говедо. Сега на базата на кръстосването на кулското и сименталското говедо се получава българско симентализирано говедо. От овцете се отглежда плевенска черноглава овца и букьовска овца, а от свинете — българската бяла свиня и шумадийската свиня. В района се намират близо 15% от птиците, 12% от свинете, 11% от говедата и 8% от овцете на страната.

Основен проблем за селското стопанство са по-ниските средни добиви от декар и по-ниската продуктивност от домашните животни. Наложително е да се подобри материално-техническата база на селското стопанство, по-широко да се внедряват постиженията на науката и техниката.

Транспортът е добре развит. Главната жп линия Мездра—Видин с отклонения от Бойчиновци до Берковица и от Брусарци до Лом има обща дължина 400 км. По нея се извършват важни между районни и вътрерайонни превози. Тази жп линия придоби още по-голямо значение след създаването на фериботни връзки между Видин и Калафат (Румъния). Локално значение има теснолинейната жп линия Червен бряг —Оряхово. Автомобилният транспорт е много добре развит. Голямо стопанско значение имат Искърският пролом, Петроханският проход и проходът Витиня. Районът посредством Белоградчишкия проход и прохода Връшка чука се свързва със селищата в Източна Сърбия. Уместно е да се обмисли въпросът за изграждане на автомагистрала Враца—Мездра—Ботевград, която ще се свърже с автомагистрала Хемус. Водният път по р. Дунав има голямо стопанско значение за района. Извърши се значително разширение, механизирание и модернизирание на пристанищата на Лом, Видин и Оряхово. Особено важни функции изпълнява пристанището на Лом, чрез което металургичната фирма "Кремиковци" получава основната част от рудата, превозвана от ОНД. Чрез ломското пристанище се изнасят електрокари, мотокари, селскостопански изделия, изделия на хранително-вкусовата промишленост, а се внасят освен железни руди още кокс, метали и машини. Расте значението

на пристанище Видин. До Враца —Бели извор има прокаран газопровод за задоволяване нуждите на "Химко" — Враца и на циментовия завод.

Туризм. Редица природни обекти като Белоградчишките скали, Рабишката пещера, пещерата Леденика при Враца са интересни обекти, но поради отдалечеността им от основните пътни магистрали все още малко се посещават от наши и чуждестранни туристи. Интересни туристически обекти са Бабини Видини кули във Видин, крепостта при Белоградчик, средновековните кули при Враца, историческият Ботев кът при Козлодуй, връх Вола, както и АЕЦ "Козлодуй" и други.

Използвана литература:

Физическа и икономическа география на България - ст.н.с.к.г.н Дончо Дончев, 1993
[www.mi.government.bg/ ind/map3.png](http://www.mi.government.bg/ind/map3.png)

